

Repliker och kommentarer

Valarna och det kapitalistiska systemet

Vi vet att blåvalarna för närvarande hotas av utrotning. Är inte detta ett tecken på att det privatkapitalistiska systemet är ett farligt system? Kan man inte säga att det är fel med ett ekonomiskt system där man av kortsiktiga vinstintressen drivs att göra slut på en art som sedan aldrig kan återskapas?

I själva verket kan man hävda en rakt motsatt ståndpunkt. Valarna är för närvarande ingens egendom när de fritt simmar omkring. Äganderätt till en val uppkommer först vid den tidpunkt då en harpun sitter i dess kropp och man kan börja hala in den till fångstfartyget. Därmed står inte den enskilda valfångaren inför valet att antingen fånga val omedelbart eller uppskjuta fångsten tills valarten har hunnit föröka sig så att antalet är tillräckligt stort för att man skall kunna känna sig trygg om artens fortbestånd. Han väljer i stället mellan att antingen själv fånga val omedelbart eller att någon annan mycket snart gör detta. Situationen uppfattas på samma sätt av alla valfångare.

Om varje val däremot ägdes av någon enskild människa eller organisation redan innan den hade blivit träffad av en harpun och dessutom valens avkomma skulle tillfalla samme ägare vore situationen en annan. Då skulle ägaren kunna välja just mellan att fånga valen omedelbart och att vänta tills den hade hunnit få avkomma. Ägaren skulle nämligen veta att ingen annan hade rätt att fånga valen.

Det är just på detta sätt det förhåller sig med råoljetillgångarna. Råoljan ägs av någon redan innan den har kommit upp ur marken och således inte endast från och med att den har kommit upp i tornet. Därmed kan det också löna sig

för ägaren av en oljekälla att vänta med att utvinna oljan om han tror att priserna skall stiga. Han behöver inte då vara rädd att någon annan skall förekomma honom och ta upp oljan i hans ställe.

Vi har också paralleller till fallet med valarna. Vi kan t ex om sensommaren notera att en del människor plockar omogna hjortron. Skälet till detta är inte att de föredrar omogna hjortron framför mogna. Anledningen är i stället att de tävlar med andra människor att hinna plocka bären först. Enligt allemansrättens oskrivna lagar uppstår nämligen äganderätt till vilda bär först i och med att de är plockade och denna äganderätt tillkommer plockaren. Annorlunda förhåller det sig med odlade bär. Äganderätt till sådana existerar redan under den tid då de mognar på sina plantor eller buskar. Genom detta förhållande är också sört för att de odlade bären får sitta kvar på sina växtplatser fram till den tidpunkt då de med största fördel kan skördas.

Företeelser som blåvalarnas utrotning beror således på att någon äganderätt inte finns definierad. Den som vill utrota kapitalismen bör använda andra argument, ty just blåvaljaktens och hjortronplockningens problem skulle privatkapitalismen faktiskt klara, om det grundläggande kravet på privat äganderätt vore uppfyllt.

Ekon lic *Bertil Lindström*,
Industriens utredningsinstitut